

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 47.

V Ljubljani, 23. listopada 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: „Slovansko srce.“ — Naš denarni zavod. — Učiteljstvu in učiteljskim društvom v preudarek. — Spomini na Belgrad. — „Tudi na predek!“ — Učitelj in katehet. — Pisarna. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

„Slovansko srce.“

I.

Šolski bojkot na Poznanjskem vznemirja zopet slovansko časopisje, in da Slovenci ne ostajamo za ostalo slovansko javnostjo — je umevno.

„Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ je prinesla v številki z dne 1. novembra t. l. prav obširen uvodnik, kjer pojasnjuje, kake korake misli storiti nemška vlada, da stre trmo poljskih staršev in poljskih otrok.

Renitentne otroke se porazdeli po posameznih razredih, a ob času verouka jih bodo poučevali v drugih predmetih, seveda edino le v nemškem učnem jeziku. — Ako bo pa v enem razredu preveč takih otrok, razdelili bodo take „prenapolnjene razrede“ v več razredov in s tem pride tudi več nemških učiteljev v dotične kraje. Če bi pa slučajno postala šolska poslopja zaradi te razširjatve pretesna, postavi vlada nova poslopja na občinske stroške — seveda brez vsakega občinskega sklepa. — A tudi kaznovali bodo renitentne otroke, in sicer bodo morali po pouku presedeti zakonito določen čas v šoli, a njih starši bodo kaznovani najostreje zaradi „šolskih zamud“. Poleg teh kazni ne dobé dotični otroci pravočasno izpustnic in deležni ne bodo nikakih olajšav. — Proti zasramovalcem učiteljev bodo postopali najstrožje in neposlušne krajne šolske svetnike bodo odstavili in nadomestili z vladnimi organi.

Kruto in naravnost brutalno je tako postopanje nemške vlade napram davek plačujočemu poljskemu prebivalstvu. Tu se kaže nemški „edelvolk“ v vsi svoji kulturni nasilnosti in človeka — posebno pa slovenskega učitelja — boli srce, ako čita take izjave človeške brezobzirnosti v prosvetlenem veku.

Kakor pa postopa nemška država s svojimi podložniki Poljaki ravno v šolskem vprašanju, sliče se godi Slovanom, v prvi vrsti Slovincem in Hrvatom v Avstriji.

Pri tej priliki nam prihajajo v spomin veleznačilne besede, ki jih je govoril „pokojni“ naučni minister pl. Hartel deputaciji dunajskih Čehov, ki ga je prišla prosit za podelitev javnosti privatni češki šoli društva „Komensky“ na Dunaju. Minister je dejal: „Za Vas, gospodje, govori zakon; ali politične razmere ne dovoljujejo, da bi Vam ustregli. Meni bi bilo milejše in ljubše, ko bi Vam mogel

ustreči in ko bi se mogel ravnati po zakonu. V tej zadevi ne odločujem jaz, ampak dr. Koerber.

Ne bomo se pečali z zadevami čeških otrok na Dunaju, kjer kraljujejo nad vse pravični vzor-katoličani naših slovenskih klerikalcev. To zadevo naj rešujejo Čehi sami, a ozreti se nam je na avstrijske poznanjske razmere Slovencev na Koroškem, specijelno pa na Primorskem in Goriškem in v Trstu.

Ako se ne motimo, sta minili meseca oktobra t. l. ravno dve leti, odkar je izreklo najvišje sodišče, da morajo dobiti Slovenci zakonitim potom potrebne slovenske šole v Trstu.

In kakor so hodili tržaški Slovenci dolgo pot dvajsetih let, da so prišli le do izreka najvišje justične uprave, da imajo pravico do svojih javnih šol, tako, upamo trdno, bodo hodili zopet dvajset let, da se jim ta pravica zopet pripozna — seveda le na papirju, zakaj politične razmere ne dovoljujejo, da bi jim ustregli.

Tržaški Slovenci so imeli pred kratkim sijajen manifestacijski shod, kjer so grmeli pri zaprtih vratih nad „pravično“ avstrijsko zakonodajstvo, da jim ne dá za 2000 slovenskih otrok niene javne šole. Sklenile so se — kakor tudi sprejele — plamteče resolucije, zahtevajoč slovenskim otrokom slovenskih šol.

A ker politične razmere ne dovoljujejo, da bi jim ustregli — je bil ta sijajni shod nemara — udarec po morju.

In ravno sedanje politične razmere so bile take, da bi se tržaško šolsko vprašanje lahko najlažje in najtišje rešilo. Vlada je bila zaradi volilne reforme v takih škripeih, da bi gotovo privolila v ustanovitev slovenskih državnih šol — vsaj za prvo silo; in to bi jo menda toliko stalo kakor „dar“ 20.000 kron, ki so prišle v Ljubljano — v znak hvaležnosti.

In to situacijo je hotel izkoristiti državni poslanec dr. Tavčar.*) Stavil je tozadevno interpelacijo in jo temeljito podprl. Potrkal je na vrata vseh slovenskih državnozborskih klubov in seveda tudi pri „Slovanski zvezi“, torej pri ljudeh, ki nosijo svoja „slovanska srca“ vedno na ogled, pri ljudeh, ki se tope same slovanske navdušenosti.

Toda to „slovansko srce“ slovenskih poslancev, tako kranjskih, štajerskih kakor tudi goriških in primorskih, je ostalo zakrknjeno — ker politične razmere ne dovoljujejo,

*) V tem primeru bi pohvalili vsakega poslanca! Uredništvo.

da se ustreže upravičeni želji tržaških Slovencev.

Temu se nič ne čudimo: tako hočejo politične razmere. In kar hočejo te in pa eden sam, to morajo vsi drugi. Šola je prokletstvo za narod!

Čudom se le čudimo, da se slovenska javnost ne zdrami in da še vedno veruje v „slovansko srce“ obmejnih državnih poslancev.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vinotoka 1906 **K 210.959'87.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učiteljstvu in učiteljskim društvom v preudarek.

(Po shodu zaupnikov narodno-napredne stranke.)

Med učiteljstvom opazujemo neko nesporazumljenje zaradi načina bojevanja na našem političnem polju. S klerikalizmom ni mogel simpatizovati nihče, ker je ta sistematiško in z namenom jemal že od pamtiveka dobro ime učiteljstvu in kopal grob šoli, ljudski izobrazbi in omiki. Napredno učiteljstvo je iskalo zaslombe med prijatelji šolstva, ki jih med našim narodom ni malo. Vkljub gorostasnemu obrekovanju klerikalizma ima učiteljstvo med narodom trdno zaslombo. Naš narod je spoznal korist šolstva; želi si imeti povsod dobrih šol in dobrih učiteljev.

Neprestano razširjajo in gradé nova šolska poslopja; našemu narodu se ne zdi škoda velikih vsot za dobro šolstvo, ker je prepričan, da ni ta kapital zavržen, marveč da prinaša stoterne obresti. To je lepo zadoščenje za nečuvano poniževanje in obrekovanje.

Žal, da tudi mnogo svojih prijateljev ne moremo prištevati k iskrenim podpornikom učiteljstva in šolstva. Ti zahtevajo od nas preveč. Ako izpolnuje učitelj vestno svoje stanovske dolžnosti, ki niso malenkostne, marveč silno težavne in polne odgovornosti, je zadostil v polni meri terjatvam svojega poklica. Le malokomu so težave našega poklica znane, zato nas marsikdo sodi in obsoja kot nedelavne, malomarne lenuhe, površneže, brezbrizneže itd. Svet sodi namreč to, kar vidi, sodi javna dela in uspehe, za vse drugo ima navadno le preziranje, površno sodbo in celo zaničevanje. Naše težavno, glavno delovanje je med štirimi stenami, javnosti nepristopno. Svet tega ne jemlje v poštev, zato je še dandanes rek Rimljanov v veljavi: „Kogar so bogovi zavrgli, je izvoljen odgojiteljem.“*)

To javno preziranje našega trudapolnega delovanja peče in boli. Ta bol ni majhna zlasti zaradi tega, ker je ta napačna sodba in brezbrizna malenkostna ocena našega važnega delovanja kriva, da moramo pri svojem težavnem delu — stradati. Kako naj vendar izhaja ubog začetnik brez stanovanja v sedanjih kritičnih časih z borimi 66 kronami na mesec? S tem naj se hrani, naj plačuje stanovanje in se stanu primerno oblači, naj zahaja v družabne kroge, naj bo delaven za javni blagor, s tem naj se izobrazuje, naj bo politiško delaven in Bog ve, kaj še vse drugega! Ali je hišni oče z mnogobrojno družino kaj na boljšem od začetnika? Temu prede še hujša vkljub draginski dokladi, ker se višajo cene od dne do dne. Ali je potem čudno, ako postanejo začetniki in drugi stradajoči zaradi neprestane bede popolnoma topi za ves svet, da se jih loti resignacija? Stradajoči naj ima ideale, naj bo delaven še izven šole, naj dela to, kar zahteva svet in družba od njega? — Ironija!

*) Kadar bodo umevali voditelji našega naroda svojo nalogo, pride do veljave izrek: „Kogar bogovi ljubijo, je učitelj svojemu ljudstvu.“ To pa bo mogoče le tedaj, kadar se podemokratizuje vsa naša javnost. Uredn.

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil —a.

V.

Mogočen vtisk je napravil na nas Slovence sijajen koncert, ki ga je priredilo srbsko učiteljstvo v nedeljo dne 19. avgusta zvečer v velikanski Kolarčevi dvorani.

Gneča je bila naravnost — grozovita. Ne motim se nič, ako trdim, da je bilo do 1000 udeležnikov. Zavladala je hipno uprav tropična vročina. Govorilo se je in tako so tudi dnevniki pisali drugi dan, da tako sijajnega koncerta — s tako udeležbo še ni videl Belgrad. Nad 1000 ljudi je moralo oditi vkljub temu, da so nekateri ponujali do 20 dinarov (kron) za vstopnico.

Vse pevske točke je dovršeno pevalo „Prvo beog. pevsko društvo“ pod osebnim vodstvom znanega skladatelja Mokranjaca in godbene točke je precizno izvajala vojaška godba. „Pevsko društvo“ je pelo poleg srbskih, bulgarskih in hrvaških pesni tudi slovenske — in takrat ni hotelo navdušenje ponehati. Okna so se tresla zaradi gromovitega klicanja: „Živeli bračo Slovenci!“ Umevno je, da so nam tujcem odkazali prve prostore.

Po koncertu se je razvila prav živahna zabava. Na obširnem dvorišču so se popevale srbske narodne popevke, a v dvorani

se je „igral“ ob zvokih vojaške godbe narodni ples „kolo“ do ranega jutra. — In kako domačega se čuti človek ravno pri takih prilikah, akoravno je daleč, daleč od domačega ognjišča. Zakaj tu je vladala ona neprisiljena, demokraška veselost, ki je doma zaman iščeš. Tu si videl roko v roki plesati najvišje vojaške dostojanstvenike do najnižjega vojaka. Preprost delavec se je kretal poleg najvišjega uradnika; preprosta žena je stopala poleg najfinejše dame.

In pri nas?!

Sijajna je bila slavnostna predstava v kraljevem gledališču v nedeljo 20. avgusta zvečer. — Igralci so bili sicer še vsi na dopustu, a naučni minister je pozval brzojavno domov igralce in igralke, hotele s tem prirediti učiteljstvu izreden duševni užitek.

Gostom so se tudi tu odkazali častni sedeži.

Uprizorili so prvo dejanje narodne spevoigre „Djida“, ki jo je spisal pred dobrim letom umrli narodni učitelj Janko Veselinović. Tu se nam je nudil izreden užitek, zakaj ravno ta igra odkrije takorekoč srbski narod v vsem svojem narodnem življenju. Glavno ulogo je imel prvi komik belgrajski g. Gavrilović. In ko je izzvenel spev „Tedoh pesmu da ispevam književniku Janku“ po čarobno razsvetljenem gledališču, se je dvignilo vse srbsko učiteljstvo s svojih sedežev, kliče: „Slava, Janku, slava!“ — — —

Ako ne razumejo naše boli, našega trpljenja in položaja sovražniki, se ne čudimo, saj nam ti vse to privoščijo iz dna svojega srca. Hudo nam pa de, da nočejo poznati nas in našega trpljenja naši prijatelji. V zadnji dobi smo postali ravno mi učitelji tarča, v katero sme streljati vsakdo. Zaničuje in ponižuje nas klerikalizem kakor navadno, obrekuje nas in nam jemlje čast in spoštovanje liberalizem. Če se hočeš iznebiti prijatelja, mu povej v obraz resnico, kmalu boš zvedel, kdo in kaj si! Tako se je zgodilo z nami v zadnji dobi. Članek v „Učiteljskem Tovarišu“ — Učitelj in politika — je razburil duhove v liberalnem taboru. Ta članek je provzročil vulkanski izbruh. Ogenj in žveplo sta padala na naše glave. To je provzročilo splošno ogorčenje vdanih prijateljev šole in učiteljstva, veselje, pritrjevanje, zasmeh in veliko pohvalo naših prijateljev na katoliški podlagi. Večjega veselja menda ni zaužil naš klerikalizem od začetka svojega obstanka. Zmračilo se mu je čelo, ko je prišlo zaradi osebnosti do poravnave med dr. Tavčarjem in „Učiteljskem Tovarišem“. Oj, ljubezen do bližnjega, kje si?!

Že davno je bilo dano geslo, da mora učiteljstvo zaupati le svoji lastni moči, organizaciji in svojemu delu. Po tem geslu se je ravnalo že mnogo let in pri tem ostane tudi vbodoče. Le zavest v svojo lastno moč je danes nekaj vredna. To nas uči vsakdanje življenje in pogled v socialne razmere. Zavest v našo lastno moč nas je dosedaj krepila, jačila, nam dajala pogum, vztrajnost in tudi rodila uspehe. Ta samozavest nas je zedinila, da smo postali eno telo z geslom: Vsi za enega, eden za vse! Ona nas je ojunčila, da smo se postavili porobu klerikalizmu, ki je imenoval šolo prokletstvo za narod, učitelje pandurje liberalizma, omahljivce in neznačajne ljudi, ki se bomo prelevili pri prvi vladni sapi v ponižne vladne sluga, ki nam je do danes jemal neprestano čast in spoštovanje med narodom. Mogočen, ošaben in domišljav je klerikalizem, a mi nismo uklonili svojega tilnika. Povedali smo mu v obraz, kdo in kakšen je, ker ga poznamo. Dokazali smo mu v mnogih člankih z dejstvi, da deluje in živi v nasprotju z vero. Vse to je naš klerikalizem spravil v žep na tihem in brez odgovora, čeprav je gostobeseden ob vsaki malenkosti.

Na to so igrali enodejanski igrokaz „Knez od Semberije“ znanega pisatelja in bivšega konsularnega atašaja Nušića. Igra je pretresljivo učinkovala na vse navzoče. Niti eno oko ni ostalo suho. — In temu se ne čudimo. Kdor pozna Srba, s kako toplim srcem oklepa svoj narod, oni narod, ki ima tako žalostno, a vkljub temu tako sijajno zgodovino, se ne bo čudil, da je ravno ta igra učinkovala tako pretresljivo na občinstvo, saj je pa tvarina v istini vzeta iz prave, istinite narodne prošlosti, in da je zbudila viharne aplavze. In tudi pisatelj nam jamči s svojo prošlostjo, da igra sloni na pravi podlagi. — Pisatelj je bil opetovano poklican na oder.

In tretji del je obsegal sliko iz harema „On“ od Čorovića. Ta igra nas je zazibala v krasne bajke iz „Tisoč in ene noči“. Poudarjati moram, da je bila ta slika za nas slovenske zastopnike nekaj povse novega, in prepričani smo, da nam naše slovensko gledališče ne ponudi nikdar kaj takega . . .

Nepozabljiva nam ostane tudi ta-le epizoda: Ko smo se vrnili po gledališki predstavi v restavracijo „Pri ruskem carju“, je sedela tu neka elitna družba belgrajskega prebivalstva, dame in gospodje. Peli so nenavadno ubrano izvečine srbske pesni. A ko smo zasedli svojo mizo, je zazvenela naša „Zvonikarjeva“ tako ljubko, da smo bili naravnost presenečeni, da pojo to pesem tako izrazovito v dalnjem Belgradu.

„Zvonovi zvonite! . . .“

Zaupanje v svojo lastno moč nam je dajalo poguma in moči, da smo tako govorili, ker kot odgojitelji naroda ne smemo in ne moremo zmolčati resnice, če se potem komu zamerimo ali ne. A nismo povedali resnice v obraz samo klerikalizmu, priti je moral na vrsto tudi naš liberalizem. Že mnogo let smo molčé opazovali njega delovanje, a čimbolj se nam je resnil obraz. Spoznali smo, da je delovanje prvakov med narodom brez uspehov, pisava pa v javnih listih robata, strastna, žaljiva in osebna. Zaradi teh hib se je ostril med nami čedaljebolj boj v veselje narodnih nasprotnikov.

Klerikalizem je vse to izrabljaj, kliče: „Glejte, takšni so liberalci! Takšni so liberalni učitelji, ki so liberalni privrženci!“ Zlorabljal je vsako liberalno napako, da je tem lažje slepil nerazsodni narod. Vse to ni izmodrilo liberalizma. Tem hujše je udrihal okolo sebe; vedno več gradiva je dajal svojemu nasprotniku; sovražstvo se je širilo čimdaljebolj, a triumfiral je vedno bolj klerikalizem, ker je imel cerkev in vero, laž in obrekovanje in izborna organizacijo na svoji strani. To in premnogo hib v politiki je provzročilo, da je začel liberalizem polagoma hirati. Zaupal je vso moč papirju, ne vedoč, da je črka brez dela mrtva, da je treba dejanj in uspehov. Učiteljstvo ga je opozarjalo večkrat na razne nedostatke, a ta je v svoji domišljavosti prezrl vse. Ko smo se pa predrznili ostreje in odločneje upirati se liberalnim političkim grehom, je nastal ogenj v strehi. Hipoma so bili vsi učitelji brez izjeme sami lenuhi, mistifikanti, brezdelavni in popolnoma nepotrební individui. Učiteljstvo je prišlo ob ves kredit pri tej stranki. Ako bi ne imelo zavesti v svojo lastno moč, bi padlo med dvema stoloma na tla — tako pa propade tisti, kdor ne krene na pot resnega dela!

(Dalje.)

„Tudi napredek!“

Prejeli smo ta-le dopis:

Z ozirom na Vaš članek „Tudi napredek!“ v 46. št. si dovoljujem poslati Vam popravek, ki naj dokaže, da se je to pot c. kr. dež. šolski svet v Gradcu zmotil v — naslovu.

V torek 22. avgusta popoldne smo doživeli nadaljno presenečenje. — Srbsko učiteljstvo je priredilo ta dan izlet s parobrodom „Šumadija“ po Savi in Dunavu.

Naravnost čarobna je bila ta vožnja. Nudila je nam najlepši razgled po širnih slovanskih rekah Savi in Dunavu. Iz ene strani te pozdravlja slikovita leža zgodovinskoslavnega Belgrada, a na drugi strani pa stari Zemun.

Na krovu je neumorno svirala vojaška godba, a med odmori so odmevale one otožne pesni, ki so pač lastne edino-le jugoslovanskim narodom.

Le žal, da je ob času te vožnje lilo kakor iz škafa. Le za hip se je pokazalo svetlo solnce, zlateč s svojimi zlatimi prameni belgrajsko mesto. — In pri tej priliki nas je obšla zavest, kakor da nam je hotela božja volja pokazati — srbsko prihodnost, preteklost in sedanost — češ, glejte: Tožna, kakor je tožno vreme, je bila usoda narodov, ki bivajo od tu dalje, a posije jim lepše solnce; početkoma bo to solnce sijalo le trenutkoma, a pozneje se nebo zvedri v lepšo prihodnost . . .

In globok vzdih se nam je izvil iz prsij proti jasnemu solneču! . . .

* * *

Jelovnik: I. Ladna jela: šunke, srbski sir in kajmak.
— II. Supa: ragu i braon; file garniran; tikvicama, paradajzom,

Min. odlok z dne 31. julija 1886, min. n. l. št. 52, člen II., točka 7 pravi: „Alle Kandidaten haben über ihre Befähigung zur subsidiarischen Erteilung des Religionsunterrichtes ihrer Konfession eine besondere mündliche Prüfung abzulegen.“ Četrty odstavček se glasi: „Auf die Zuerkennung der Lehrbefähigung in den übrigen Prüfungsgegenständen haben diese Examinatoren und Kommissäre keinen Einfluß zu nehmen.“ — Iz tega mora sklepati vsak, da je izpit iz verstva obligaten za vsakega izpitnega kandidata, ter da oni, ki se odtegne temu izpitu, v resnici ni položil izpita za ljudske šole. Seveda, le kdor se odtegne, ne pa kdor izpit poizkusi, a ga ne prebije. Torej je kandidatom prosto, ta izpit položiti ali pa ne, t. j. vsak se mora temu podvreči, a vsak lahko na vsa vprašanja komisarjev molči. Tako je predpisu zadostil, a tudi svoji vesti, oziroma prepričanju, češ, verstvo je predmet duhovnikov. Taka je stvar za izpitne kandidate; drugačna je pa za izpitne komisije. Te morajo vsakega kandidata citirati k temu izpitu. In tu je jedro mojega popravka.

Vprašal sem o tej zadevi več kolegov, ki so delali izpite pred raznimi komisijami; vsi so rekli, da so bili citirani k verskemu izpitu, le v Gradcu so baje vsakega kandidata vprašali, hoče li tudi verski izpit položiti ali ne. In s tem je dotična komisija grešila, in c. kr. dež. šolski svet štajerski bi bil moral grajati dotične komisije, ne pa preko okrajnih šolskih svetov dajati ukazov učiteljstvu, ki gotovo pozna predpise o svojih izpitih, a se na taka vprašanja ravna seveda tako, kakor vidi in spozna za primerno. Da bi kak kandidat na ravnateljstvo vprašanje: „Hočete tudi položiti verski izpit?“ odgovoril: „Vaše vprašanje je nepotrebno, ker Vaš in obenem moj predpis ta izpit izrečno zahteva“, tega menda slavna šolska oblastva ne pričakujejo in tudi ne želé, saj je znano, kako se časih postopa z izpitnimi kandidati, ki so že učitelji. V istini bi tak odgovor bil popolnoma umesten.

C. kr. dež. šolskemu svetu v Gradcu torej svetujemo, naj svoj ukaz z dne 7. oktobra 1906 na okrajne šolske svete prekliče ter pošlje enak ukaz c. kr. izpitnim komisijam, če mu je znano, da postopajo tako. Da res tako postopajo, učitelji lahko dokažejo. Vsi oni, ki so bili vprašani, če hočejo ta izpit položiti ali ne, naj to naznanijo kakemu strokovnemu listu, ki naj potem stvar primerno pojasni.

Glede šolskih zakonov in predpisov pa bi slavni vladi svetoval, naj vendar oskrbi za učiteljstvo primerno zbirko najvažnejših zakonov. Novi šolski in učni red z dne 29. septembra 1905 je doslej izšel v nemškem, češkem, laškem in slovenskem jeziku, a je ta zbirka za učitelja pomanjkljiva, zakaj v nji ne najdemo izpitnega predpisa z dne 31. julija 1886, ki je vendar za učiteljstvo velevažen. Vrhutega je nemška (v drugih jezikih sploh ni bila izdana) izdaja „Vorschrift für die Heranbildung und Prüfung der Lehrer an Volks- und Bürgerschulen in Oesterreich“ (c. kr. zaloga šolskih knjig) pošla, in tako smo slovenski učitelji prisiljeni, kupovati drago Heinzevo zbirko zakonov, drugi učitelji pa enake drage izdaje (n. pr. Manzove).

Po moji sodbi bi bila vlada čisto lahko v zbirko, kjer je novi šolski in učni red, vzela tudi predpis z dne 31. julija 1886. V taki knjižici bi imelo učiteljstvo vse ono, kar mu je potrebno ter bi mu ne bilo treba iskati dragih izdaj šolskih zakonov. Seveda, če se misli izdati predpis z dne 31. julija 1886 v taki slovenščini, v kakršni je izdan „Državni zakon o ljudskih šolah“, potem se lepo zahvalimo zanj. V tem oziru opozarjam na § 34., str. 10, omenjene izdaje, ki se glasi: „Dovršivši popolnoma učni tečaj se podvržejo gojenci učiteljstva...“ Kdo so gojenci učiteljstva? Seveda je tudi nemški izvor v originalu: „... werden die Lehramtszöglinge...“ neumen; kdo je „Lehramtszögling“? Po jasni pameti nihče, prisiljeno pa kvečjemu učenci in učenke raznih šol, če smatramo „Lehramt“ kot posel učitelja. V § 35., str. 11, slovenske izdaje „Državni šolski zakon“ čitam dalje v drugem odstavku: „Učitelji na vadnici so dolžni kakor pomočniki sodelovati pri izobraževanju gojencev za učiteljstvo.“ Kdo so „gojenci za učiteljstvo“? — Torej: dajte nam predpise v ceni izdaji in razumljivem jeziku, komisijam pa povejte to, kar jim gre! Seveda, marsikje je ravnatelj ali pa kak član izpitne komisije tudi član deželnega šolskega sveta, in tako je umljivo, zakaj je štajerski

pečurkama i šparglami. — III. Pečenje: praseče, teleče, pileče, plovčije. — IV. Testa: pita s sirom, mesom i jabukama. — V. Vočje. — VI. Kafa. — VII. Vina lit. 0.5 na personu.

Prastara navada je, da razni časopisi prinašajo povodom raznih svečanosti tudi takozvano „menu“-listo, da potomci vedo, kaj so pri tej ali oni priliki jedli. — Upamo, da nam čitateljice in čitatelji „Učiteljskega Tovariša“ oprostite ta korak.

Banket je bil prirejen v dvorani Kolarčevi, in sicer za 350 oseb. — Gostom so se odkazali — umevno — častni prostori. Banketa so se udeležili poleg drugih javnih funkcionarjev tudi ministra, in sicer naučni Andra Nikolić in poljedelski Kosta Stojanović, kakor tudi Živko Tadić, županov namestnik stolnega mesta.

Vrsto napitnic je otvoril naučni minister A. Nikolić, ki je pripil „prvo čašo prvemu Srbinu“ — kralju Petru I.

Tej napitnici je sledila dolga vrsta drugih napitnic, izmed katerih omenjamo le napitnico začasnega predsednika „Jugoslovanske učiteljske zveze“, Dav. Trstenjaka.

„Srečno učiteljstvo“, pravi govornik, „ki lahko pozdravlja v svoji sredini takorekoč prvo osebo v državi, naučnega ministra; a glejte nas, nas pa se tako prezira, da k našim zborovanjem ne prihajajo niti naši c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ki so izišli iz naše sredine. — —“

Velikansko navdušenje je zavladalo po dvorani, ko je belgrajski učitelj Mih. Jović napil govorniku ter mu izročil pismo pokojnega Iv. Filipovića, kjer je le-ta pisal že pred 14. leti o ideji združenja vsega jugoslovanskega učiteljstva. „Čuvaj ga“, pravi govornik, „kot prvi predsednik „Jugoslovanske učiteljske zveze“ kakor svetinjo, ki nas bo spominjala, da je ideja, ki je danes postala kri in meso, živela že od nekdaj v slovanskih narodih...“

Po banketu se je vnela prav živahna zabava. Sklepala so se pobratimstva, vrstile so se ognjevite napitnice, a v veliki dvorani se je „igral“ narodni ples „kolo“.

Vladalo je prav bratsko sporazumljenje in navdušenje. Značilno je to, da smo pozdravili v svoji sredini ta večer dva učitelja iz stare Srbije, ki igrata ravno sedaj veliko ulogo med macedonskimi vstaši, namreč Jovana Babunškega in Jovana S. Devoženskega — vojvodi, ki sta odložila pero in knjigo ter pograbila puško, da brani svojo domovino. — — Slava jima!

Le žal, da je čas prehitro minil, ker je bilo treba misliti na odhod.

(Konec.)

deželni šolski svet tam grajal učiteljstvo, kjer je grajo za-sluzila izpitna komisija. Kdo bi sam sebe grajal, ko stoji tam daleč zadaj uboga para učitelj, ki je vaje graje!

Učitelj in katehet.

S posebnim ozirom na novi šolski in učni red.

(Referat krajne učiteljske konference v Črnem vrhu.)

Kako hvaležen tema, ako bi ga bil kdo zastavil vsaj pred štiridesetimi leti ljudskemu učitelju, ko je bil skoraj v slehni vasi z duhovnikom „enega duha, enega srca“! V prijetni družbi, pri bogato obloženih mizah je pozabil lačni šomašter na bistvo svojega poklica; pozabil je, da je tudi učiteljstvo vzvišen, samostojen stan. Duh časa je vzdramil tudi „ubogo paro“ iz dolgoletnega mrtvila. Zahrepenel je po neodvisnosti in rajši pozabil na lačni želodec, kot da milostno pobira — v nečast svojemu stanu — male in velike drobtinice. Ljudski učitelj si je začrtal nove smotre, krenil je na drugo pot, po kateri pa nista mogla hoditi več skupno, ramo ob rami z dušnim pastirjem. Prišel se je boj; načelen in oseben, ki je prestopil žalibog že mnogokrat tudi sveti hram ljudskega izobraževališča. Viharji dnevi zadnjih let so silna ovira krepkemu skupnemu delovanju obeh učečih stanov.

Učitelj in katehet naj se trudita, da ne zavzame izvenšolski politički boj preobskurnih dimenzij. Nad vse dobro bi bilo, da katehet učitelja, kakor tudi narobe, nikdar ne napada po časopisih, posebno onih, ki so med preprostim ljudstvom jako razširjeni ter jih na ta ali oni način lahko čitajo tudi šolski otroci. Oba naj poizkusita vplivati na svoje kolege in somišljenike, da se ne bo blatil na eni strani duhovski stan, na drugi pa učiteljstvo, višje šolske oblasti, šola sploh. Ljudstvu naj bi se ne predstavljalo današnjih učilnic kot nekaj brezverski stvor, kot nadloga vseh nadlog. Raz prižnice povedana duhovnikova beseda ima velik vpliv pri našem ljudstvu. Katehet naj bi ne pozabil parkrat v letu tudi z lece priporočati staršem, da navajajo svoje otroke k rednemu šolskemu obisku, k pridnosti v vseh predmetih, k spoštovanju do učnih oseb itd. Kjer so že uvedeni „roditeljski večeri“, naj sodeluje tudi katehet po vseh svojih močeh.

Ne bodimo v šoli drug drugemu špijoni. Skrbimo, da se natančno izpolnjujejo zakoni, a malenkostne pregreške od ene ali druge strani nikar ne vlačimo širši javnosti na nos. Eventuelna nesporazumljenja poravnajmo v šolski pisarnici, najboljše med štirimi očmi. Odkritosrčnost bodi nam lastnost vseh dobrih lastnosti.

Katehet naj se pokori — ne učitelju-voditelju kot morda mlajši osebi — temveč novemu šolskemu in učnemu redu, ki nikakor ni poniževalen zanj. Oglejmo si ga nekoliko! Cerkvena oblast nastavlja veroučitelje, razdeljuje učno tvarino, sodeluje pri določitvi ur verouka v urniku. Prestopke katehetove zoper šolski zakon razpravlja višja šolska oblast — tudi s sodelovanjem cerkvene gosposke. Katehet je reden član krajne učiteljske konference, ima sklepčen glas le za svoj predmet, hkratu pa tudi olajšavo, da se mu ni potreba udeleževati konferenc, kjer mu pristojna le posvetovalen glas, ako napravi cerkvena oblast v to potrebne korake pri okrajnem šolskem svetu. Za povzdigo ljudskega šolstva vneti duhovnik pa se bo rad udeleževal konferenc, in učiteljstvo bo moralo z veseljem glasovati za vse moderni šolski napredek povzdigajoče katehetove nasvete.

Neposrednje nadzorovanje verouka je pridržano cerkvi in ima učitelj v tem oziru le toliko oblasti, kolikor mu je gre kot

odgovornemu voditelju šole sploh. Roko v roki z učiteljstvom naj se trudi katehet za dobro šolsko disciplino, za izvrstno, modernemu šolskemu napredku prirojeno poučevanje verouka. Razne zakone in ukaze višjih šolskih oblasti naj ne oznanja šolski voditelj kot strog diktator, temveč kot dober svetovalec in kolega.

Novi šolski in učni red nalaga učiteljstvu dolžnost, nadzorovati od cerkvene oblasti napovedane in od višje šolske gosposke potrjene verske vaje. V tem oziru naj bi šel učitelj katehetu na roko, ker mora biti obema na tem, da se vedejo šolski otroci vsepovsod mirno in dostojno. Mnenja sem celo, da bi ne bilo učitelju v nečast, ako bi bil katehetu v pomoč tudi pri onih verskih vajah, ki niso odobrene od višje šolske oblasti, ako ga prijateljsko zato naprosi veroučitelj.

Poudarjam, da so pričujoči podatki navedeni v prvi vrsti z ozirom na novi šolski in učni red in ne morda kot nekako povsem osebno prepričanje referenta. Ogromna večina avstrijskega učiteljstva strmi namreč slejkoprej po največjem svojem idealu — po svobodni šoli.

Fran Silvester.

Pisarna.

XLVI.

Vprašanje:

Imam premajhno in tudi v drugih ozirih nedostatno, torej za šolskega voditelja nekompetenčno stanovanje. Krajni šolski svet bi lahko to odpravil s prav neznatnimi stroški; a župniku ni prav, da bi prišel učitelj tudi do zakonitih užitkov in zato so vso zadevo zavlačevali z ničevimi izgovori. Sedaj je prišla zadeva tako daleč, da ima krajni šolski svet plačevati šolskemu voditelju 25 % od njegove plače kot stanarino in proti temu rok 14 dni za ugovor.

Sedaj se pa lahko pripeti, da bodo mislili, naj le gre drugam, saj kompetenčnega stanovanja drugod v občini tudi ne bo dobil in bo tako samega sebe prisilil oditi odtod. — Ali smem iti začasno v privatno stanovanje, četudi je nekompetenčno? Ali se moram izseliti v tak kraj, kjer dobim primerno stanovanje in za ta čas vzeti dopust?

Odgovor.

Ako bo krajni šolski svet, katerega član ste Vi sami, vložil pritožbo — kar se brez Vašega vedenja ne sme storiti — ostane do rešitve rekurza vse pri starem, to je: Vi ostanete v svojem starem stanovanju, ako nočete iz svojega žepa plačati drugega stanovanja. Ako pa krajni šolski svet ne vложи pritožbe, bo Vam plačeval odmerjeno stanovanjsko odškodnino, s katero boste plačevali stanovanje, kjerkoli si ga izberete. Ako bi pa tudi s tem denarjem ne mogli nikjer stanovanja dobiti, bodo primorane šolske gosposke, da Vam dajo dopust, ako bodo z Vašimi razlogi soglašali. O tem pa ne moremo soditi, ker ne poznamo lokalnih razmer. Drugih eventualnosti, ki jih omenjate, ne moremo danes v poštev jemati, dokler se ne ve, ali bo rekurs vložen ali ne.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je zborovalo dne 4. nov. t. l. v Brežicah. Po dolgih štirih mesecih smo se zopet sešli, da nadaljujemo pričeto delo. Dva nova bojavnika sta stopila v naše vrste: g. Ferdo Kokot, učitelj v Pišceh, in g. Ciril Vertovec, učitelj v Kapelah. Ker je ravno

ta dan bil na Zidanem mostu ustanovni občni zbor učit. društva za laški okraj, so zborovalci novo bratsko društvo brzojavno pozdravili.

Nameravano predavanje „Sola in mirovno vprašanje“ je odpadlo zaradi prepičlo odmerjenega časa. Tov. predsednik je opozoril društvénike na to gibanje ter priporočal knjižico: „Ich bin im Volk ein schlichter Lehrer“, iz katere se lahko pouče o tem vprašanju. Vsi oni člani, ki se niso udeležili tega zborovanja, se opozarjajo, da javijo društvénemu odboru, ako in kako žele naročiti „Učit. Tovarisha“, da bo ob novem letu vse v redu. Pri predzadnjem zborovanju se je namreč sklenilo, da se bo zaradi rednejšega vplačevanja naročnine vsak društvénik naročil „Učit. Tovarisha“ potom društva. Tovarishi in tovarišice! Uvažujte ta sklep; oni pa, ki še niste na ta list naročeni, oglašite se čim prej pri društvénem odboru! Častna dolžnost vsakega zavednega učitelja je, da podpira stanovske liste. Ker se bliža konec leta, zato se opozarjajo vsi društvéniki, ki so zaostali z društvénino, da poravnajo dolg ter prihranijo odboru, oziroma gđe. blagajničarki nepotrebno delo, ker mora glasom sklepa biti do 1. decembra t. l. vsa društvénina vplačana, sicer se bo pismenim potom izterjala.

Tov. Jamšek predlaga, da se rajnkemu tovarišu Ivanu Matku postavi nagrobni spomenik, kar so navzoči burno odobraval. Tovarish, ki je vse svoje moči žrtvoval šoli in narodu, to pač zasluži. Obračamo se torej do tovarišev in prijateljev rajnkega s prošnjo da po svojih močeh prispevajo za spomenik. Denarni zneski naj se blagovolijo pošiljati tov. Fr. Jamšku, nadučitelju v Rajhenburgu.

Prihodnje zborovanje bo dne 6. pros. na Vidmu.

Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo dne 8. novembra v Ljutomeru svoje zborovanje, ki se ga je udeležilo 25 članov. — Predsednik pozdravi navzoče, izrazi veselje nad tako dobrim obiskom, pozdravi še posebej nova člana gđe. Rosovo iz Ljutomer in g. nadučitelja Ovetka iz Volče vasi ter ju prosi, da delujeta neustrašno v naših vrstah za napredek šolstva; nadalje izrazi željo, da se čim večje število članov udeleži debat pri posameznih točkah, ker le takrat je zborovanje zanimivo in doseže svoj namen.

Gosp. ravnatelj Robič si je izbral za snov „Drobtinice iz šolske torbice“. Poudarja, da mu je namen izraziti nekoliko misli v svrhu enotnega postopanja v šolskih zadevah ter se pri tem opirati na izkušnje, ki si jih je nabral kot učitelj in član okrajnega šolskega sveta. Govoril je 1. o podpisih učencev, 2. o odpustnicah o § 99. novega šolskega in učnega reda, 3. o šolskih zamudah, 4. o nemškem pouku in 5. o modernem risanju. O posameznih točkah se je vnela prav živahna debata. Sklene se sestaviti do prihodnjega zborovanja resolucijo na okrajni šolski svet ter navesti slučaje, kako popustljivo se postopa proti zaničnim staršem zaradi šolskih zamud. Imamo slučaje, da izostajajo otroci po cele mesece brez kazni.

Na vprašanje, kako stališče zavzema naše društvo napram „Zvezi spodnještajerskih učit. društev“, pojasni predsednik, da je društvo svoječasno pristopilo, a da je to tudi vse. Glede prireditve koncerta se sklène vso zadevo prepustiti v to izvoljenemu pripravljalnemu odseku. Za prihodnje zborovanje se naprosi gosp. inženier Ferdo Lupša, da bo predaval o svojem bivanju v Siamu.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 6. decembra ob 1/2 10. uri, pri katerem poroča g. nadučitelj Pušenjak o „perutninskem tečaju“, ker je bilo takrat premalo časa za to poročilo.

Književnost in umetnost.

Računica za meščanske šole. I. del. Spisal France Hauptmann, profesor na c. kr. učiteljskih v Gradcu. Cena 80 h. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1906. Vsebina: I. Avstro-ogrske mere. II. Utrditev številnega sestava. III. Računanje z eno- in večimenskimi števili (ponovilo). IV. Navadni ulomki. V. Razmerja in sorazmerja. — Skupaj 92 strani. Oceno čitamo v „Popotniku“.

Politiški pregled.

* **Delegacija** je sklicana na 25. dan t. m. v Budimpešto.

* **Shod zaupnih mož** narodno-napredne stranke se je vršil dne 15. t. m. v Narodnem domu v Ljubljani. Tiste učitelje, ki so se ga udeležili, je „Slovenec“ že denunciral. V programu, ki so ga sprejeli, je tudi odstavek, ki govori za izboljšanje gmotnega stanja in za večjo izobrazbo učiteljstva. Ko je prišla v razgovor ta točka, se je oglasil k besedi tovariš Črnagoj, ki je imenoval naš „napad“ v znanem članku „Učitelj in politika“ na dr. Tavčarja netaktnost. Sicer je pa tudi liberalcem povedal, da niso dosti storili za učiteljstvo in da hoče učiteljstvo dejanj in ne besed. Odgovarjal mu je g. župan Hribar, ki je trdil, da ima učiteljstvo vse, kar ima, le od narodno-napredne stranke. Po trditvi tovariša Črnagoja je ogromna večina učiteljstva na strani narodno-napredne stranke, ki je njega naravna zaveznica, kakor je trdil g. župan Hribar.

* **Državni proračun** obsega sledeče potrebe in sledeče pokritje:

Potrebe:	1907 Kron
Cesar in njegov dvor potrebuje	11,300.000
Cesarjeva kabinetna pisarna	177.173
Državni zbor (diete poslancev in drugi izdatki).	3,082.907
Državno sodišče	64.124
Ministrski svet in upravno sodišče	4,125.419
Prispevek na skupne državne potrebe	270,627.918
Ministrstvo notranjih zadev	77,202.385
Ministrstvo deželne brambe	69,913.948
Naučno ministrstvo	90,460.266
Finančno	680,161.299
Trgovsko	165,871.640
Železnično	304,079.330
Poljedelsko	57,345.413
Justično (pravosodno) ministrstvo	76,834.076
Najvišji računski dvor	538.300
Penzije državnih uradnikov itd.	79,042.154
	1.890,871.352

Pokritje:	Kron
Ministrski svet in upravno sodišče da	2,550.980
Skupne zadeve države	—
Notranje ministrstvo	2,745.326
Ministrstvo deželne brambe	1,285.238
Naučno ministrstvo	15,691.696
Finančno	1,329,428.860
Trgovsko	159,335.330
Železnično	334,745.750
Poljedelsko	35,721.917
Pravosodno	3,889.220
Najvišji računski dvor	—
Penzijski fond	7,106.765
Skupaj	1.892,501.082
Potrebe	1.890,871.352
Prebitek	1,629.730

* **Delovanje poslanske zbornice.** „Politik“ poroča, da je vlada izrazila nasproti načelnikom klubov željo, da odobri zbornica po dovršeni volilni reformi, in sicer še pred božičnimi počitnicami, pogodbo z Lloydom, zakonski načrt o novi paroplovni družbi „Dalmacija“, zakonski načrt glede ustanovitve centralne blagajnice za zadrage, provizorični proračun od 1. jan. do 30. sept. 1906. in končno zakon o lokalnih železnicah.

* **Srbija.** Novo posojilo bo menda porabljeno samo za oborožjenje vojske. Za železnice in druga podjetja najamejo novo posojilo. — Srbska radikalno-demokratska omladina na vseučilišču v Belgradu je sklenila posvetiti posebno pozornost proučevanju političkih razmer srbskega naroda. V ta namen bo izdajala posebno „Demokratsko biblioteko“, v kateri bo priobčevala ljudno pisane razprave o političkih in narodno-gospodarskih vprašanjih. To zbirko bo raširila med preprostim ljudstvom.

* **Črna gora.** Vlada ima v narodni skupštini samo onih 14 pristašev, ki jih je imenoval knez; vsi poslanci, katere je

narod sam izvolil, so nje odločni nasprotniki. Predsednik skupštine je Šako Petrović, mož starejše generacije, trezen, miren in pošten, podpredsednik je pa Mihajlo Ivanović, mlad človek, ki zastopa nazore mlade črnogorske generacije. Predsedništvo zastopa torej stare in mlade v zvezi proti sedanjí vladi in proti knezovemu absolutizmu. Knez čuti moč te zveze, zato si ne bo upal razpustiti skupštine, če prav jo sovraži.

* **Ločitev cerkve od države na Francoskem.** Izjave ministra Brianda o politiško-verskem vprašanju utegnejo dovesti do sporazumljenja med episkopatom francoskim s papeško kurijo glede zakona o ločitvi. Nadškof pariški je pričel pogajanja z Vatikanom, da bi papež dovolil, da bi se uvedla pogajanja s kurijo na podlagi pojasnil, ki jih je podal minister Briand, in sicer v namen, da bi mogli odnehati od odpora proti verskim združenjem. V tem slučaju ne le da bi dovolili ustanovljenje župnijskih občin, ampak bi dovolili tudi ustanovljanje dijecezanskih združenj, od katerih pa bi bili laiki izključeni.

* **Poljaki na Poznanjskem.** Poljaki vse poznanjske pokrajine so sklenili, da predložijo cesarju prošnjo glede verouka. Na stotine pol kroži po deželi v svrhu podpisovanja. — Iz Berlina poročajo, da štrajka sedaj v poznanjski pokrajini okrog 46.000 otrok.

* **Svobodomislec v Nemčiji.** V Frankobrodu so zborovali pretekle dni zastopniki svobodomiselne ljudske stranke. Sklenili so soglasno, da nastopijo pri prihodnjih državnoborskih volitvah vse svobodomiselne stranke skupno in da poskrbe, da se ne bodo te stranke vbodoče več napadale med seboj.

* **Rusija.** Carjev ukaz odklanja avtonomijo Poljske, dovoljuje pa ustanovitev zemstev. — S posredovanjem Francije je zagotovljena rusko-angleška zveza in prijateljsko sporazumljenje z Nemčijo v vseh vprašanjih, ki se tičejo inozemstva. — Odbor stranke kadetov je v svoji zadnji seji določil kandidate za bodoče volitve v duma. — Stranka mirnega obnovenja je v svoji zadnji seji sklenila, da ne sme noben pristaš te stranke biti sodobno član kake druge politiške stranke. — Vojsna sodišča opravljajo svoj krvavi posel po državi.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Gospa Mara Lipovec, učiteljeva soproga v Bukovju 6 K, nabrano v majhni družbi pri g. mamići Koruzovi v Landolu, tov. Janko Blaganje, učitelj v Zmešku K 1-45, prikegljali ob priliki zborovanja Pedagoškega društva v St. Rupertu. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Vekoslav Strmšek, nadučitelj, tov. Fünk O., učit. in tov. Završnik Albina, učiteljica, vsi v St. Petru na Medvedovem selu, tov. Martin Repič, šolski vodja v Rakovu, tov. Toma Bitenc, učitelj v Dragatušu. Bog plati!

„Občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ in „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“ bo dne 27. decembra dopoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

„Pri našem cesarju.“ Šolska vodstva, ki še niso poravnala računa za to knjižico, prosimo, da store to nemudoma!

Ljubljansko učiteljsko društvo bo priredilo v sredo, dne 5. decembra, zabavnopoučni večer. Predaval bo tov. Karel Wider.

Roditeljske večere bo začelo prirejati vodstvo I. mestne deške šole v Komenskega ulicah v prvi polovici meseca decembra.

„Učiteljska tiskarna“ si je nabavila nov stroj, moderne okraske in nove črke. Tovariši, pridobivajte ji naročil in priporočajte jo vsak v svojem delokrogu. Svoji k svojim!

K imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov na Kranjskem. Prejeli smo in priobčujemo: Ker bodo v kratkem imenovani novi gospodje okrajni šolski nadzorniki, naj okrajna učiteljska društva prosijo, da deželni šolski svet kakor tudi naučno ministerstvo upoštevata želje in nasvete učiteljstva, ki naj v svojih okrajnih društvih za svoj okraj določi kandidate za nadzorniška mesta. Učiteljstvo se medsebojno mnogo bolj pozna, nego ga poznajo posamezni člani

deželnega šolskega sveta. Kaj pravite k temu predlogu? To bi bil prvi korak k demokratizaciji šolstva v smislu uvođenega članka v 43. letošnji številki „Tov“. Do take demokratizacije pride prej ali slej. Cimprej — tem bolje za šolstvo.

Še en predlog. Pri okrajnih šolskih svetih, pri deželnih odborih, pri deželnih šolskih svetih rabijo uradnikov, ki pišejo in rešujejo šolske zadeve — delo učiteljev. Za to delo naj bi bili odločeni učitelji, ki službujejo že dlje časa, ki so upehani od dela v šoli in ki so sposobni za tako delo. Taki uradniki, vzeti iz našega stanu, bi uradovali gotovo vsaj tako, ako ne bolje in hitreje, kakor uradujejo današnji uradniki. Učiteljstvo bi pa imelo tudi več zaupanja vanje. Tudi to bi bilo šolstvu v korist.

„Učiteljske zveze in njih kulturni pomen“ se imenuje članek, ki ga je prijavila „Domovina“ v 133. let. števil. Ta članek si o priliki natančneje ogledamo. Pripominjamo danes samo, da je doslej „Domovina“ edini slovenski nešolski list, ki se s hvalovredno pozornostjo bavi z vprašanji o jugoslovanski in avstrijski slovanski učitelj-ki zvezi, ki smo ju slovenski učitelji zasnovali v letošnjih počitnicah.

Pogled v letošnji „Ročni zapisnik“. Na Kranjskem je 36 gospic učiteljic, ki opravljajo voditeljske posle na enorazrednicah in dvorazrednicah. Župnikov-učiteljev, organistov-učiteljev ter ekskurendnih šol je 43! Dacarjev, orožnikov in drugih podobnih pedagogov je 12! Poklicana gospoda naj sešteje ta števil in prepriča se, da manjka na Kranjskem 91 — enaindevetdeset! — učiteljev, in to le na enorazrednicah in dvorazrednicah! Koliko pa je krajev, ki nimajo niti takih „učiteljev“, kakršni so zadnje imenovani! Na ta način se bodo vremena kranjskemu ljudskemu šolstvu kmalu zjasnila!

Šola v Šiški je štirirazrednica s štirimi paralelkami. Tamkaj deluje 8 učnih oseb: dve moški in šest ženskih. Če bi bila Šiška Loški potok, naj bi že bilo, ampak Šiška je tik Ljubljane, kjer bi bila lahko saj še dva oženjena učitelja — ako hočemo biti strogo enakopravni — odkoder bi lahko šolala svojo deco. Zakaj ne razpišejo mest?

Kaj je s šolo v Mostah? Prijatelj nam piše: Ta šola je bila dozidana že jeseni. Slučajno sem šel mimo in sem videl v šoli tudi že klopi. Služb pa še ni razpisanih. Komu so rezervirane? Kakor so mi pripovedovali, je razen nadučiteljevega stanovanja le po ena celica določena za prebivanje tistim, ki bodo izvoljeni ali izvoljene. Moste so tik Ljubljane, in v Ljubljani je dosti mogotcev.

Prosta profesorska mesta. Naprošeni smo, naj ponatisnemo iz „Omladine“ (štev. 8.) te-le vrstice: Na kranjskih gimnazijah je vsled upokojenj in smrtnih slučajev izpraznjena cela vrsta profesorskih mest. Kot interpreti slovenskega profesorskega naraščaja, kot slovensko dijaško glasilo zahtevamo, da se ta mesta razpišejo s slovenskim in nemškim učnim jezikom in da se nanja pokličejo edinole slovenski prosilci. Neglede na to, da je dolžnost države, da v prvi vrsti pri nameščanju na domačih zavodih upošteva domačine — zadnji čas je že, da se vsi merodajni slovenski krogi upro škodljivemu importu „tirolskih“ učnih močij — je tudi pedagoška maksima, da mora z uspehom poučevati le oni, ki se more s polnim razumevanjem uglobiti v duha svojih učencev in to pač more biti le njihov rojak. Zato spadajo na slovenske zavode edinole slovenski profesorji!

Slovenci — „Švabe“. Uredništvo „Učit. Tovariša“ je v predzadnji številki svojega lista poudarilo, da bi trebalo pojasniti vprašanje, zakaj n. pr. v Dalmaciji smatrajo Slovence za — Švabe. Odgovor na to ni težak: Zato, ker smo Švabe ali smo vsaj bili (po mišljenju in govorjenju) in smo igrali nalogo švabskih pomagačev — Bog nam odpusti greh — radi baš med Hrvati. Posebno velja to o slovenskih profesorjih. Še letos (3. julija) je poročal zagrebški „Obzor“ v dopisu iz Dalmacije, češ, da je na deželni šolski svet dalmatinski dospelo nekoliko prošenj slovenskih srednješolskih suplentov, seveda pisanih v nemškem jeziku — in spričo tega naj se čudimo, če nas imajo tam za Švabe?

Izrednosti. V Šmariji pod Ljubljano je vstopila v šolo s tekočim šolskim letom učenka, pravkar sedem let stara, z imenom Alojzija Kralj, ki je 88 cm velika, morda najmanjša v deželi. Deklica je povsem normalno razvita in zdrava. Njene sestrice so bile dokaj večje ob tej starosti. — Z zadovoljstvom morem

tudi poročati, da ni med vsemi za šolo godnimi otroki tu nobenega gluho-nemega med šestim in štirinajstim letom starosti. Od 436 za šolo godnih obiskuje 345 vsakdanjo in 41 ponavljalno šolo; mislimo, da dovolj za dvojna ženska in ena moška pljuča. Za 30 otrok se je dobila dispensa, ker se zaradi prostorov ne morejo sprejeti. 18 jih hodi drugam v šolo, en deček hodi v gimnazijo in ena deklica je epileptično bolna. Razvidno je, da so otroci v tem šolskem okolišu še precej zdravi. — Zanimivo je tu nadučiteljevo stanovanje, ki mu ga daje občina v občinski hiši. Sicer so štiri sobe, dve pritlično in dve v podstrešju. Vsa okna so od 70 do 90 cm visoka; strop se v prvih dveh z roko doseže, a v zadnjih dveh je nekoliko povesen, kamor ne smeš v temi priti, sicer dobiš otekline na čelu. Pod je dober, ker se lahko na njem guglješ kakor na šibki brvi čez potok. Pod njim obsebi umevno imajo drobne živalce svoja bivališča, kar je jako zabavno, vsaj slišiš po cele noči cviljenje. Vlažnost v pritličnih sobah je postranska stvar, saj mora biti, ker je cesta zunaj ob hiši pol metra višja nego pod v sobah. Nadučitelj prosi že dve leti ustno in pisмено za popravek treh oken, katerih okvirje je segnilo v toliki meri, da ima vsaka sapa vso oblast nad okni. Popravek se baje zato še ni izvršil, ker imata pri tem govoriti dve občini in se glede tega še nista zedinili. Nad vse po godu je omenjeno stanovanje odmerjalnemu uradu za osebno dohodnino. Nadučitelj ga ceni na letnih 48 K, a odmerjalni urad vedno na 120 K. In tako se debatira od leta do leta. Blagor nadučitelju!

Perspektivno risanje je, kakor znana, podlaga risanju po naravi. Zato morejo učenci težje predmete iz narave risati šele tedaj, ko so si prisvojili na modelih temeljne nauke o perspektivi. Koristno je tudi, ako jim učitelj pokaže večkrat dobro izdelane fotografije n. pr. hiš, gradov, kake cerkve in ulice, zakaj fotografije so najpopolnejše perspektivne podobe.

Računska pravila. Praktični šolniki zahtevajo kolikor mogoče malo pravil, in še te izvajajo učenci sami iz računskih vaj. — Goli številski računi iz spomina nimajo posebne praktične veljave, ker tako računstvo potrebuje le kak natak ali kaka branjevka. Pač pa so za vsakdanje življenje važne uporabne naloge, četudi z malimi števili. S takimi nalogami se najbolje pospešuje logično mišljenje pri mladini.

Avstrijski in pruski šolnik. Radi večkrat poudarjajo, da je l. 1866. pruski šolnik premagal Avstrijo, seveda ne s palico, ki je obligatno učilo v pruskih šolah, ampak z boljšim orožjem. Gotovo pa je, da ima pruski šolnik zaradi vpliva palice boljšo disciplino kakor avstrijski, četudi ga v didaktičnem oziru sedaj ne prekaša.

Za zatiranje tuberkuloze je namenjenih v avstrijskem proračunu 2 mil. kron. Denar bo izročen društvu „Viribus unitis“, ki se bori proti tuberkulozi.

Za nabiralce pisemenih znamk. Največjo znamko so izdale svoječasno Združene države po 5 centov. Znamka je bila namenjena za časopisne zavoje ter je bila 4 palce visoka in 2 palca široka. Najmanjša znamka pa je bila za 25 pfenigov, ki jo je leta 1857. izdala nemška država Meklenburg-Sverin ter je bila komaj četrti del tolika kakor so navadne znamke. Vse države na svetu so izdale dosedaj 13.000 vrst znamk.

Število protestantov na svetu cenijo protestantje sami na 180 milijonov. Največ jih je v Ameriki, namreč 65 do 66 milijonov. Na Angleškem jih je 44 in pol mil., v Nemčiji 35 milijonov, na Švedskem in Norvežkem 7 in pol, na Danskem 2 in pol, na Ruskem 6, na Ogrskem 4, na Nizozemskem 3, v Švici 2, na Francoskem pol in v Avstriji četrt milijona. Število protestantov v angleških naselbinah cenijo na 10 in po protestantskih misijonih 4 milijone.

Razgled po šolskem svetu.

— **Umrl** je nenadoma profesor dunajskega vseučilišča, dr. Teodor Vogt. Predaval je o pedagogiki.

— **Prve Slovenke na češki univerzi v Pragi.** Letos študirajo na filozofski fakulteti praške češke univerze prvič tri Slovenke študentke: gospodične Krečeva, Zajčeva in Zalarjeva.

— **Razpolovljeni paragraf.** V „Edinosti“ čitamo: V kraju R. (v Istri) je dvorazredna hrvaška in enorazredna italijanska šola. In to v istem poslopju in sedaj pod ravnateljstvom učitelja italijanske šole. — Učitelja hrvaške in italijanske šole sta bila prosila šolske oblasti dovoljenja, da bi smela poučevati učence v šolski sobi nemški jezik, in sicer izven časa vsakdanjega šolskega pouka, dočim je učiteljica prosila, da ji dovoli na isti način poučevanje v ženskih ročnih delih. Poučevanje bi bilo brezplačno. — Prošnje so odpotovale na šolske oblasti. In te poslednje so jih rešile tako-le: Italijanskemu učitelju je dovoljeno izredno poučevanje v šolski sobi, hrvaškemu učitelju in hrvaški učiteljici se pa po nekem paragrafu zabranjuje poučevanje! — Ljudje se čudijo in ne morejo umeti, kako more to biti; otroci, hrvaške šole pa mislijo, da je italijanska šola nekaj večjega in višjega. Neki šaljivec pa je stvar drugače umel, on meni namreč, da se je oni paragraf — razpolovil. Ona polovica, ki dovoljuje, velja za italijanskega učitelja; druga polovica, ki ne dovoljuje, pa je ostala za hrvaškega učitelja in hrvaško učiteljico! O, ubogi, ubogi paragraf!

— **Šolsko nadzorstvo na Angleškem.** Sedanji šolski zakon ne zahteva več, da bi obiskal nadzornik vsako leto vsako šolo. Svoj obisk lahko odloži na eno leto ali še na dlje, ako je bil z uspehom zadovoljen in če ve, da se ni medtem v šolstvu nič izpremenilo.

— **Preveč deklet.** V ljudski šoli angleške vasi Toppesfield je 93 deklic in samo 11 dečkov, to pa zato, ker se v zadnjem času v imenovani vasi rode skoro same deklice.

— **Ruski jezik v nemških šolah.** Pod tem naslovom je priobčil ravnatelj Gustav Week v „Pädagogische Arhiv“ članek, v katerem predlaga, naj se v učne načrte višjih šol sprejme ruščina in to iz različnih razlogov. „Kar omenjeni jezik že vnaprej odlikuje“, piše Week, „je njegovo bogastvo, njegova lepota, pa tudi bližnja sorodnost, v kateri je po zgodovini z nemškim jezikom. Kar se tiče bogastva ruskega jezika, ga z ozirom na število in izpopolnjenost oblik ne presega noben drugi jezik.“ Dr. Week hoče, da se namesto angleščine sprejme v učni načrt ruščina. Na to bi se moglo odgovoriti, da se modernih jezikov ne učimo toliko zaradi njihove lepote, kolikor zaradi uporabe v praktičnem življenju. Dr. Week nadaljuje: „Nemško umejo v Rusiji prav mnogi, malo jih je pa med nami, ki bi znali rusko. In to nam je že v mirovnem času v veliko škodo. Toda resnejša prihaja stvar za slučaj vojne“. V še večji stopnji velja pa rečeno o naših Nemcih v Avstriji. Toda, kaj se stori tukaj? Tu ostaja vse pri starem, akoravno so že pred več nego tridesetimi leti na naših realkah uvedli za poizkušnjo francoščino in angleščino in to na račun slovanskih jezikov.

— **Srednje šolstvo v Srbiji.** V Srbiji je 9 popolnih gimnazij, 7 gimnazij s 6 razredi, 3 gimnazije s 4 razredi, 3 višje dekleške šole. Poleg državnih srednjih šol je tudi več enakih zasebnih zavodov, in sicer dve nepopolni gimnaziji in tri nepopolne višje dekleške šole. Na državnih srednjih šolah je nastavljenih 234 profesorjev, 36 suplentov, 15 višjih učiteljev, 59 učiteljev, 3 začasni učitelji, 20 honorarnih učiteljev, 44 razrednih učiteljev in 20 zdravnikov. Leta 1905 je vlada izdala za srednje šole 1,280.718 K. Srednje šole je obiskalo 7381 učencev in učenk.

— **Kulturni jubilej v Pragi.** 10. t. m. je slavil češki narod 200letni jubilej ustanovitve prve inženirske šole v Pragi, ki je bila sploh prva te vrste v Evropi. S to slavnostjo pa se je obhajala tudi 100letna slavnost, odkar se je omenjena šola povzdignila v politehnični zavod. Inženirsko šolo so ustanovili češki deželni stanovi na prošnjo češkega inženirja Willenberga. Leta 1806 se je prenovil ta zavod v politehnični inštitut. Razumljivo je, da je bil v dobi splošne germanizacije učni jezik na tem zavodu nemški, čeprav je bila večina slušateljev vedno slovanska. Leta 1861. so začeli nekateri profesorji predavati češki. Ker so bila ravno češka predavanja jako obiskovana, so predlagali nemški profesorji sami, naj se zavod razdeli na nemški in češki oddelek. To se je zgodilo l. 1869. Leta 1875. sta bila oba zavoda podržavljena in 1879. povzdignjena v visoke šole. Vsaka tehnika je obhajala slavnost zase. Nemci so utisnili slavnosti politični in nacionalni pečat.

Listnica uredništva.

Gdđ. D. P. v P. Vaš referat priobčimo, čim nam dovoli prostor. — Liburnjanin. Prosimo, pošljite nam večkrat kaj podobnega.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2682.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Vavti vasi je stalno popolniti nadučiteljska služba.

Zadostno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 15. decembra 1906.

Prošnjam za prvo stalno nameščenje je priložiti izpričevalo državnega zdravnika o fizični sposobnosti za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 17. novembra 1906.

Št. 2869.

Na enorazredni ljudski šoli v Dol. vasi se razpisuje s tem učiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 18. decembra 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 17. novembra 1906.

Št. 2868.

Na enorazredni ljudski šoli na Slapu se razpisuje s tem učiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 18. decembra 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 17. novembra 1906.

Št. 1723.

Na dvorazredni ljudski šoli v Starem trgu se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 15. decembra t. l.

Prošnjam za prvo stalno nameščenje je priložiti državnozdravniško izpričevalo o popolni fizični sposobnosti za šolsko službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 18. novembra 1906.

Št. 1724.

Na štirirazredni ljudski šoli v Metliki se razpisuje učno mesto v stalno nameščenje.

Prošnje je semkaj vlagati do 15. decembra t. l.

Prošnjam za prvo stalno nameščenje naj se priloži državno zdravniško izpričevalo o popolni fizični sposobnosti za šolsko službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 18. novembra 1906.

Št. 1394.

O priliki razširjenja ljudske šole v Mengšu na pet razredov je stalno oddati učno mesto na tej šoli s postavnimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potem tukajšnjemu uradu do 15. decembra t. l.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 12. novembra 1906.

Št. 1025.

Štajersko.

Za otroški vrtec „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v Hrastniku na Štajerskem se razpisuje služba otroške vrtnarice.

Plača znaša letnih 600 kron.

Službo bode nastopiti 31. decembra 1906.

Nekolkovane prošnje naj se vpošljejo najdalje do 15. decembra t. l. z naslovom: „Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“.

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“, dne 19. novembra 1906.

Vse tovariše, ki so se me spomnili ob dobljeni nagradi, tem potom najlepše zahvaljam.

E. Gangl.

VABILO.

Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“

bo

v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne

v „Mestnem domu“ v Ljubljani

po naslednjem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje g. ravnatelja Viktorja Bežka o „prirodni pedagogiki“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za glavne funkcionarje.
7. Proračun za prihodnje tri leta.
8. Odobrenje poslovnika.
9. Volitev: a) predsednika in osem odbornikov;
b) treh odborniških namestnikov;
c) treh računskih presojevalcev.
10. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1906 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopi odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v drugi triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeležijo občnega zbora.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršek,
tajnik.

Citre, lepe, glasno doneče, izgotovljene po patentovanem modelu,

proda J. Kovačič, učitelj v Švabeku pri Pliberku.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeev po nizki ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**Ali ste že poravnali naročnino za
? leto 1906? ?****S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

V prvi dobi so se nemškutarji jezili, da sem prišel jaz na meščansko šolo; zato je „Laibacher Schulzeitung“ pisala: „Man hat in Gurfeld den Boek zum Gärtner gemacht“; v drugi dobi je pa mislil baron Hein, da jaz na svoji šoli vzgajam narodnjake in da zaradi delovanja za posojilnice zamenjam šolo. Zato sem imel l. 1879—1880/1 križe z nemškutarskim glavarjem Schönwetterom in nadzornikom Wurnerjem, v dobi 1895—1905 pa z glavarjem Schönbergerjem in raznimi nemškimi nadzorniki. Pri sejah c. kr. okrajnega šolskega sveta so me branili tovariši: Lunder, Gasperin, Abram, Grčar, Levec, Pretnar, Malnerič. Enako čvrsto so pa stali vedno na moji strani dekani: Poljak, dr. Strbenec, Fettich-Frankheim, Schweiger. Čez vse so se pa potegovali zame zastopniki deželnega odbora: V. Pfeifer, dr. Meneinger in Globočnik. Z eno besedo: Večina okrajnega šolskega sveta v Krškem ni nikoli predlagala zame, da bi bil dobil od te korporacije kakšen ukor ali od deželnega šolskega sveta kakšno posvarilo; večina je tudi želela, kar pozitivno vem, da bi bil jaz služil še eno leto ali dve leti.

Kot učitelj na krški meščanski šoli sem imel razne težave, ki sem jih v tem spisu že večkrat omenjal. Jedro teh težav je bil pač nemški učni jezik pri slovenskih otrokih, ki še za slovensko meščansko šolo niso bili sposobni. Nemalo neprilik sem imel kot šolski voditelj. Prvo leto službovanja v Krškem je bilo sicer lahko biti voditelj, ko nisem imel ničesar, kar bi naj vodil. Na oskrbi sem imel le 12—15 učencev in enega tovariša, ki je bil pa vedno bolan. Skrb mi je prizadevalo največ to, kako in kje dobiti učencev za novo šolsko leto. Ta skrb ni bila majhna; zakaj mojih predlogov, kako bi se šolsko obiskovanje izboljšalo, ni hotel c. kr. okrajni šolski svet (predsednik nemški glavar Schönwetter) niti malo sprejeti; marveč se mi je odgovorilo: „Ueber Ihr Einschreiten wurde Uebergang zur Tagesordnung beschlossen“. Ta nemškutar, ki je zvesto podpiral „Laib. Schulzeitung“, si

je gotovo mislil: Boljše je, da se šola ne vzdrži, kakor da bi jo jaz kot Slovenec vodil. V teh razmerah sem bil že skoro sam obupal, da bo moja šola kdaj kompletna in da jaz kdaj postanem stalno nameščen. Zato sem bil l. 1879., ko je bilo mesto nadučitelja na ljudski šoli v Krškem izpraznjeno, pripravljen, prevzeti šolsko vodstvo ljudske šole, da bi imel vsaj kaj posla v zadevi vodstva. K sreči niso bile šolske gosposke s tem zadovoljne; zakaj leta 1879/80 je vstopilo v še edini 1. razred (2. razreda seveda nismo mogli še otvoriti) 25 učencev, od katerih jih je prišlo leta 1880/81 nekaj še v 2., in leta 1881/82 še nekaj malo v 3. razred. Take neprilike kot šolski voditelj sem imel zaradi naravnih okoliščin, katerih ni bilo mogoče kar brevi manu predrugačiti. Veliko neprijetnosti sem imel kot šolski voditelj zato, ker mi gosposke, osobito predsedniki c. kr. okrajnega šolskega sveta, niso zapali. Za razna popravila pri šolskem posloju n. pr. bi moral imeti jaz nekaka pooblastila od imenovane šolske inštanace, čigar last je šolsko poslopje in čigar dolžnost je po zakonu, da skrbi za stvarne šolske potrebščine. Za slednje reči (za knjige ubogim učencem, učila itd.) sem dobival res vsako leto primerno denarno zalogo, o kateri je bilo treba položiti koncem leta natančen račun. Toda zadnjih 10—12 let so se glavarji ali nadzorniki redno nad mojimi računi izpodtikali v malenkostnih rečeh, vedno so iskali „dlake v jajcu“; a ko je le niso našli, so potrdili nolens volens vsako leto vse moje račune. Ali glede popravil pri šolskem posloju so mi vendar enkrat do živega prišli in mi dali (baron Schönberger) z veseljem precejšnjo breco. Bilo je neke pomladi, ko sem temu mogočnemu Nemcu naznanil, katerih popravil je treba pri šoli, recimo pri straniščih itd. Vmes sem prosil, da bi se popravila tudi streha na lopi šolskega vrta. Po naročilu glavarjevem pride inženir gledat te stvari. V šolskem posloju sem mu vse razkazal. Ker sem imel pa baš takrat šolsko uro, nisem ga peljal še na šolski vrt, kamor pa on menda tudi ni šel. Ker je pa streha na vrtu le preveč puščala, sem naročil mizarju, da jo takoj popravi, mislivši si, da je potrebo popravila inženir gotovo konstatiral z drugimi reparaturami vred. A varal sem se. Ko je mizar predložil račun o popravilih te lopine strešice — bilo je kakih 30 K — so dokazovali in dokazovali, da sem bil to popravilo izvršil*) brez dovoljenja. Glavar Schönberger je v tem smislu poročal c. kr. deželnemu šolskemu svetu, ki mi je privoščil ukor, od katerega me ni niti ministrstvo odvezalo.

(Dalje.)

*) Glavar je imel tudi v šoli posebne osebe, ki so imele nalogo, paziti na vse moje korake.
Pis.